

Pelnář, 77 ani, miner pensionar; IV — Josef Mleziva, 53 ani, agricultor; V — Jan Svoboda, 60 ani, agricultor; din Șumița: I — Pepka Šuchojc, 54 ani, casnică; II — Anna Draksl, 64 ani, casnică.

Pînă în urmă cu cîțiva ani, graiurile cehe vorbite în Banatul de sud nu au fost studiate. În anii 1962 și 1963 au apărut două lucrări care tratează despre unele aspecte ale graiurilor cehe bănățene, datorate lui Slavomír Utěšený¹ și Gheorghe Ciplea².

Cele două lucrări deschid drumul în cercetarea acestor graiuri. Cîteva date lingvistice sumare, cu caracter pur informativ, pot fi întîlnite într-o lucrare mai veche a lui R. Urban³.

În privința datei venirii și stabilirii populației cehe în Banatul de sud există o literatură relativ bogată⁴. Lucrările cehe despre această populație oferă indicații prețioase privitoare la locurile ei de baștină⁵. Analiza lingvistică a acestor graiuri ne arată că regiunile din Cehia din care au venit strămoșii actualei populații cehe din Banatul de sud sînt într-adevăr cele pe care le menționează cercetătorii cehi, în primul rînd R. Urban.

După cum se va vedea în lucrare, în graiul fiecăreia din cele cinci comune anchetate coexistă două sisteme dialectale — dialectul ceh central și dialectul ceh sud-vestic. Elementul dialectal ceh central este predominant la E. — din care cauză graiul vorbit în această comună este mai apropiat de limba cehă literară, iar elementul dialectal ceh sud-vestic este preponderent în graiul tuturor celorlalte comune cu populație cehă din Banatul de sud (Gîrnic, Ravensca, Bigăr, Șumița).

VOCALISMUL

1. **Cantitatea vocalică.** În graiurile cehe bănățene se menține deosebirea dintre vocalele lungi și cele scurte. Alături de vocalele lungi și scurte există, de asemenea, vocale cu semilungime⁶, apărute în urma tendinței de scurtare a vocalelor lungi și, mai rar, ca urmare a tendinței contrare de lungire a vocalelor scurte: *votáčeji seno* (E.II) „întorc finul“, *bóži duha* (E.II)/*bóži duha* (E.I,IV) „curcubeu“.

Vocalele lungi pot deveni prin scurtare nu numai vocale semilungi, dar și vocale scurte: *chlif* (S.I, II) „grajd“, *mušim* (E.II) „trebuie“ (pers. 1 sg.), *mňesic* (E.II) „lună“, *žičen* (B.IV) „sete“. După cum remarcă Gh. Ciplea⁷,

¹ Slavomír Utěšený, *O jazyce českých osad na jihu rumunského Banátu*, «Český lid», nr. 5, 1962, p. 201—209.

² Gheorghe Ciplea, *Cantitatea vocalică în graiurile cehe din Banat*, Rsl, VII, 1963, p. 211—218.

³ R. Urban, *Čechoslováci v Rumunsku*, București, 1930.

⁴ Vezi lucrarea Teodorei Alexandru, *Istoricul așezării cehilor în Banatul de sud (Rep. Socialistă România)*, Rsl, XII, 1965, p. 139 și urm.

⁵ R. Urban, *op. cit.*; J. Schlögel, *Dějiny českých osad v rumunském Banátě*, extras din «Naše zahraničí», VI, 1925, p.

⁶ Pentru indicarea semilungimii vocalelor folosim semnul '.

⁷ *Op. cit.*, p. 215 și urm.